

MARIEKE LUCAS
RIJNEVELD

Neliniștea
serii

Traducere din limba neerlandeză de
Cătălina Oșlobanu și Alexa Stoicescu

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Maria Ghiurțu

DESIGN:
Andrei Gamaț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Dan Crăciun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RIJNEVELD, MARIEKE LUCAS

Neliniștea serii / Marieke Lucas Rijneveld ; trad. din lb. neerlandeză de Cătălina Oșlobanu și Alexa Stoicescu. - București : Pandora Publishing, 2021

ISBN 978-606-978-431-0

I. Oșlobanu, Cătălina (trad.)

II. Stoicescu, Alexa (trad.)

821.112.5

Titlul original: *De avond is ongemak*

Autor: Marieke Lucas Rijneveld

Copyright © 2018 by Marieke Lucas Rijneveld
Originally published by Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam

Copyright © Pandora M, 2021
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-431-0

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

PARTEA ÎNTÂI

E scris: „Eu fac toate lucrurile noi!“,
Dar acordurile sunt puse la uscat pe o sârmă de durere,
Steagurile ascuțite ca lama de cuțit îi zdruncină credința
Celui ce vrea să evadeze din acest început neîndurător.
Bruma acoperă cu un strat de gheață floarea ce pălește,
Și-n violență javra își scutură blana până o lasă ca iasca
de uscată.

Extras din *Poezii alese* de Jan Wolkers (2008)

1

Aveam 10 ani și nu-mi mai dădeam geaca jos. În dimineața aceea, ca să nu ne bată gerul, mama ne-a uns pe rând cu o alifie dintr-o cutie galbenă din tinichea marca Bogena, care în mod normal nu era folosită decât pentru degerăturile, băăturile și gălcii în formă de conopidă de pe mameloanele vacilor de lapte. Capacul cutiei era așa de uleios, că nu-l puteai desfileta decât cu un prosop de bucătărie; mirosea a uger de vacă înăbușit în zeamă de legume, pus uneori într-o oală pe aragaz tăiat în felii groase și presărat cu sare și piper, de care aveam oroare, la fel cum aveam oroare și de alifia puturoasă de pe pielea mea. Dar mama tot își înfigea degetele grase în fața noastră ca într-un cașcaval pe care-l pipăia și-l bătuca ca să vadă dacă are coaja maturată. Obrajii noștri palizi luceau în lumina becului din bucătărie plin de caca de muște. De ani de zile aveam de gând să-i punem un abajur, unul frumos, cu flori, dar, când vedeam unul în sat, mama zicea că se mai uită și la altele. De trei ani făcea la fel. În dimineața aceea, cu două zile înainte de Crăciun, îi tot simțeam în orbite ambele degete mari, unuroase și pentru o clipă m-am temut că o să apese prea tare, că globii oculari o să mi se rostogolească înăuntru ca niște bile de sticlă. Că mama mi-ar zice: „Așa-ți trebuie dacă îți zboară mintea aiurea și nici privirea nu-ți stă niciodată locului. O creștină adevărată privește în sus, la

Dumnezeu, ca și cum cerurile s-ar putea deschide în orice clipă“. Dar aici cerurile nu se deschideau decât de la rafalele de zăpadă, nimic la care să te holbezi întruna ca prostul.

Pe mijlocul mesei la care luam micul dejun era un coșuleț împletit din nuiele, iar înăuntru, un șervet de masă cu îngerași de Crăciun care își protejau cucul cu o trompetă sau o crenguță de vâsc; nici dacă țineam șervetul în lumina becului, nu puteam vedea cum arată, așa că am ghicit că seamănă cu o feliuță de parizer rulată. Pe șervetele de hârtie, mama etalase pâinea cu grijă: albă, integrală cu semințe de mac și cozonac. Peste coaja crocantă a cozonacului cernea cu precizie zahăr pudră, ca prima fulguală de azi-dimineață peste spinările vacilor bălțate de pe pajiște, înainte să le mănăm înăuntru. Clema de la punga de pâine se punea de fiecare dată pe cutia de biscuiți uscați, altfel am fi rătăcit-o, iar imaginea unei pungi înnodate i se părea mamei deplorabilă.

— Mai întâi sărat, abia dup-aia dulce, a zis mama, ca de obicei.

Asta era regula, ca să creștem mari și puternici, mari ca uriașul Goliat și puternici ca Samson din Biblie. În afară de asta, nu scăpam niciodată până nu beam și un pahar mare cu lapte călâi, scos de obicei de ceva ore din rezervor și uneori cu un caimac gălbui care îți rămânea lipit de cerul gurii dacă beai prea lent. Cel mai bine era să dai laptele pe gât cu ochii închiși, ceva ce mama numea lipsă de respect, deși în Biblie nu scria nimic despre a bea laptele mai repede sau mai lent, despre a gusta sau nu corpul vacii. Am luat o felie de pâine albă din coșuleț și mi-am pus-o pe farfurie, cu susul în jos, ca să arate fix ca două fese de copil, mai

ales dacă o ungeai pe jumătate cu cremă de cioco, ceea ce mie și fraților mei ni se părea amuzant de fiecare dată, iar ei spuneau mereu: „Mmm, iar lingi curul și căcatul“. Doar că mai întâi trebuia să mănânc sărat, înainte să mă lase să trec la pasta de cioco.

— Dacă lași peștișorii de aur prea mult într-o cameră întunecată, se fac albi, i-am șoptit lui Matthies și mi-am pus șase feliuțe de salam de vară pe pâine, cât să încapă perfect pe suprafața feliei.

Ai șase vaci și mănânci două. Cu câte rămâi? îmi răsună vocea domnului învățător în minte la tot ce mâncam. De ce combinau prostiile astea de adunări cu mâncarea — cu mere, torturi, triumphiuri de pizza și biscuiți — nu știam, dar, în orice caz, domnul învățător își pierduse speranța că voi învăța vreodată să calculez, că voi avea vreodată un caiet curat ca lacrima, fără măcar o singură tăietură roșie. Și uite-așa mi-a luat un an să învăț să citesc ceasul — tata stătea ore întregi cu mine la masa din bucătărie să exersez cu ceasul primit de la școală, cu care, de disperare, mai dădea uneori de pământ de-i sărea cadranul și porcăria aia nu se mai oprea din țiuit — și, chiar și acum, acele ceasornicului tot se mai prefăceau uneori în râmele pe care le scoteam cu furca din pământ în spatele grajdurilor pentru vaci, ca să mergem să pescuim cu ele. Și ele se zvârcoleau în toate părțile dacă le prindeai între degetul mare și arătător și abia după ce le dădeai câteva bobârnace se mai potoleau o vreme, îți zăceau în palmă și erau fix ca viermișorii aceia de jeleu, dulci și roșii, cu căpșuni, de la magazinul cu dulciuri al lui Van Luik.

— N-ai voie să șușotești în public, mi-a zis soră-mea, Hanna, care stătea în fața mea la masă, lângă Obbe.

Când nu-i plăcea ceva, își mișca buzele de la stânga la dreapta.

— Unele cuvinte sunt încă prea mari pentru urechile tale mici, nu pot intra prin ele, i-am zis cu gura plină.

Obbe învârtea plictisit cu degetul în paharul cu lapte, a ridicat caimacul în aer și l-a întins imediat pe fața de masă de care s-a lipit ca un muc albicios. Era o imagine scârboasă și mi-am dat seama că exista șansa ca a doua zi fața de masă să fie așezată invers și să ajungă în dreptul meu cu partea cealaltă, cu caimacul uscat. Iar eu atunci aș refuza să-mi pun farfuria pe masă. Știam cu toții că șervetele de masă erau puse acolo de formă și că după micul dejun mama avea să le așeze perfect împăturite la loc, în sertarul din bucătărie, că ele nu erau menite pentru degete și guri murdare. Pe undeva mi s-ar fi părut chiar trist pentru bieții îngerași să-i strâng așa în pumn ca pe un țăntar și să le rup aripioarele sau să le mânjesc părul alb, angelic, cu gem de căpșuni.

— Tocmai pentru că sunt atât de palid trebuie să ies afară, a șoptit Matthies.

A râs și, concentrat la maximum, și-a băgat cuțitul în partea cu ciocolată albă din borcanul de Duo Penotti, evitând cu totul partea maro. Doar în vacanțe primeam Duo Penotti. Îl așteptam cu nerăbdare de zile întregi, iar acum, că vacanța de Crăciun începuse, sosise în sfârșit clipa — cel mai frumos moment era atunci când mama trăgea folia de protecție din hârtie, dezlipa resturile de lipici de pe margini și ne arăta petele albe și maro ca modelul unic de pe un vițel abia fâtat. Cine luase cele mai bune note în săptămâna aceea avea voie să înceapă borcanul — eu eram mereu ultima la rând.

Mă bățaiam pe scaun dintr-o parte în alta; încă nu atingeam podeaua cu degetele de la picioare. Cel mai mult mi-aș fi dorit să țin pe toată lumea înăuntru, să-i distribui pe toți ca pe niște felii de salam de vară în încăperea din fermă. Nu degeaba domnul învățător din clasa a patra ne spusese ieri, în săptămâna Școala altfel, despre Polul Sud, că unii pinguini merg la vânătoare și nu se mai întorc niciodată. Chiar dacă noi nu locuim la Polul Sud, tot frig era și aici. Așa de frig, încât lacul era bocnă, iar jgheburile vacilor, pline de gheață.

Lângă farfuriile noastre de mic dejun erau pentru fiecare câte două pungi de plastic resigilabile, albastre-deschis. Am ridicat una și m-am uitat întrebător la mama.

— Să vi le puneți peste ciorapi! a zis cu un zâmbet care-i făcea gropițe în obraji ca într-un piure. Așa rămâne căldura înăuntru și nici nu vă udați la picioare.

Între timp i-a pregătit micul dejun lui tata, care ajuta o vacă să fete; după fiecare folosire, mama lăsa cuțitul să alunece între degetul mare și arătător până când unutul era pe vârful degetelor ei, pe care după aceea le răsădea cu partea boantă a cuțitului. Tata sigur stătea acum pe un taburet, lângă o vacă, ca să-i mulgă corasla, se vedeau norișori deasupra spinării aburite. Respirație și fum de țigară. Am remarcat că lui nu-i pusese pungi resigilabile lângă farfurie; probabil că avea picioarele prea mari, în special stângul, care era ceva mai deformat din cauza unui accident cu o combină agricolă de pe când avea vreo douăzeci de ani. Lângă mama, era pe masă spirala argintie pentru cașcaval, cu care verifica gustul brânzeturilor făcute în dimineața aceea. Înainte de a tăia o roată de cașcaval, fora cu spirala

prin stratul de ceară, o învârtea de două ori, după care o trăgea lent înapoi. Și, așa cum mânca pâinea albă în timpul împărțășaniei, la fel de prudentă și evlavioasă gusta și din bucata de cașcaval cu chimion, încet și privind în gol. Obbe a făcut odată o glumă zicând că trupul lui Iisus tot din cașcaval e făcut, că de asta n-avem voie decât două felii de pâine cu cașcaval pe zi, să nu-L terminăm de mâncat prea repede.

După ce mama a încheiat rugăciunea de dimineață și i-a mulțumit lui Dumnezeu „pentru toate câte le-ai creat și pentru această hrană pe care o primim din bunătatea Ta; Te rugăm, nu îngădui ca vreunul din semenii noștri să ducă lipsă de cele necesare vieții“, Matthies și-a dat scaunul înapoi, și-a agățat patinele de gât și și-a băgat în buzunarul de la geacă felicitările de Crăciun pe care mama îl rugase să le lase în cutiile poștale ale câtorva cunoștințe. Nu era prima oară când Matthies se ducea la lac, avea să participe cu câțiva prieteni la turul polderului. Era un traseu de treizeci de kilometri, iar câștigătorul primea un sandvici cu uger de vacă și muștar și o medalie de aur cu anul 2000 inscripționat pe ea. Cel mai mult aș fi vrut să-i pun și pe cap o pungă de plastic resigilabilă, ca să-i țină de cald cât mai mult, și să i-o închid bine în jurul gâtului. El mi-a ciufulit puțin părul, eu mi l-am turtit imediat înapoi și mi-am scuturat câteva firimituri de pe bluza de la pijama. Matthies își purta mereu cărarea pe mijloc și se dădea cu gel pe șuvițele din față, care arătau fix ca două bucle de unt pe o farfurioară, ca cele pe care le pregătea mama în preajma Crăciunului pentru că nu i se părea festiv să iei untul din pachet — asta era pentru zilele obișnuite. Iar

nașterea lui Iisus nu era o zi obișnuită. Nici măcar dacă se întâmpla în fiecare an, așa cum și el murea în fiecare an pentru păcatele noastre, ceea ce mie mi se părea ciudat și mă gândeam adesea: săracul om e mort oricum de mult, dar ei sigur au uitat. Mai bine nu pomenesc nimic despre asta, că altfel n-o să mai avem inele de ciocolată umplute și n-o să mai spună nimeni povestea de Crăciun cu cei trei magi și steaua de la Răsărit.

Matthies s-a dus pe hol să-și verifice șuvițele în oglindă, deși de la ger oricum i se făceau bocnă și i se lipeau de frunte.

— Pot să vin cu tine? l-am întrebat.

Tata îmi coborâse din pod patinele de lemn și mi le legase de încălțări cu banda din piele maro. Umblam deja de câteva zile pe patine prin casă, cu mâinile la spate și cu apărătoarele puse ca să nu las prea multe urme în mocheta — așa nu mai trebuia să vină mama cu capul plat de la aspirator să scoată din podea dorința mea de a participa la turul polderului. Aveam gambe puternice. Deja exersasem îndeajuns de mult încât să pot merge pe gheață fără să mă țin de scăunelul ajutător.

— Nu, nu se poate, mi-a zis Matthies. După care mai încet, ca să aud doar eu: pentru că trecem pe partea cealaltă a lacului.

— Vreau și eu pe partea cealaltă, i-am șoptit.

— Când o să te faci mai mare, te iau cu mine.

Și-a pus căciula de lână pe cap și a zâmbit; i-am văzut aparatul dentar cu elasticele albastre puse în zigzag.

— Vin acasă înainte să se însereze de tot, i-a strigat mamei.

În pragul ușii s-a mai întors o dată și mi-a făcut cu mâna, scenă pe care mai târziu mi-o voi tot derula în minte, până când mâna lui nu s-a mai ridicat și am început să mă îndoiesc dacă chiar ne-am luat măcar la revedere.

2

Noi nu aveam decât canalele de televiziune Nederland 1, 2 și 3. După părerea lui tata, erau posturile pe care nu apăreau goliciuni; pronunța cuvântul „goliciuni“ de parcă tocmai i-ar fi intrat o musculiță bețivă în gură, care acum îi ieșea cu o urmă de scuipat. Cuvântul mă ducea cu gândul mai ales la cartofii pe care mama îi curăța de hăinuțe în fiecare seară și-i arunca în apa din oală, la plescăitul lor. Îmi imaginam că, dacă te gândești prea mult la oameni goi, în timp ți se formează muguri ca la cartofii Eigenheimer, care după aia trebuie îndepărtați din carnea moale cu vârful unui cuțit. Colții verzi ai cartofilor îi dădeam la găini — erau înnebunite după ei. Stăteam pe burtă în fața dulapului din lemn de stejar în care era ascuns televizorul. O cataramă de la patinele din lemn a ajuns dedesubt când le-am descălțat nervoasă și le-am tras un șut până în colțul sufrageriei. Eram prea mică ca să trec pe partea cealaltă a lacului și prea mare ca să mai patinez în spatele grajdurilor, pe șanțul cu must de bălegar înghețat. Țăla nici măcar nu se putea numi patinat, era mai mult un fel de târșăit de picioare, cum făceau găștele care aterizau acolo căutând ceva de mâncare, iar din fiecare zgârietură se elibera în gheață miros de bălegar și lama de fier a patinelor ți se făcea maro deschis. Trebuie să fi arătat ca niște imbecili cum stăteam noi acolo pe șanț ca niște găsculițe proaste, încotoșmănați

și bălăbănindu-ne de la un capăt de iarbă la celălalt capăt de iarbă în loc să patinăm pe lacul mare, la turul polderului, unde se dusesse toată lumea din sat.

— Nu putem merge să-l vedem pe Matthies, spusese tata, unul dintre viței are diaree.

— Dar mi-ați promis, am strigat.

Îmi băgasem deja până și picioarele în pungile de plastic.

— E o excepție, a zis tata și și-a tras bereta neagră de pe cap până sub sprâncene.

Am aprobat dând din cap de câteva ori. Cu excepțiile nu te puneai — oricum cu vacile nu se putea pune nimeni, ele erau mereu favorizate. Chiar și atunci când nici nu cereau atenție, când stăteau întinse și ghiftuite în boxele din grajd, cu corpurile lor grase și mătăhăloase, tot reușeau ele cumva să fie excepția. Mi-am încrucișat brațele îmbufnată. Tot exersatul meu pe patinele din lemn fusese degeaba; aveam gambele mai puternice chiar și decât cele ale statuii din porțelan a lui Iisus care era pusă pe hol și era la fel de mare ca tata. Am aruncat în ciudă pungile de plastic la coșul de gunoi — le-am îndesat printre zațul de cafea și cojile de pâine ca să nu le mai poată refolosi mama, așa cum făcea cu șervetele.

Sub dulap era praf. Am dat peste o agrafă de păr, peste o stafidă uscată, peste o piesă de Lego. Mama închidea ușile dulăpiorului când veneau în vizită rude sau membri ai bisericii pe la noi; nu trebuiau să vadă că noi seara ne abăteam de la calea Domnului — mama nu rata în nicio seară de luni concursul *Lingo*, iar noi trebuia să facem o liniște mormântală ca să poată ghici cuvintele stând la masa